

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

НАУКОВИЙ ВІСНИК

МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Засновано у 1999 р.

№ 3 (54)
вересень 2016

Внесено до Переліку фахових видань України
(наказ МОН України від 29.12.2014 р. № 1528)

Миколаїв
МНУ імені В. О. Сухомлинського
2016

УДК 37
ББК 74
Н 34

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського
(протокол № _____ від _____ 2016 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Валерій БУДАК доктор технічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України; голова редакційної колегії;
Анатолій СИТЧЕНКО доктор педагогічних наук, професор, головний редактор.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Валерій БИКОВ доктор технічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України;
Володимир ГЛАДИШЕВ доктор педагогічних наук, професор Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського;
Микола ЄВТУХ доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, академік-секретар Відділення вищої освіти НАПН України;
Василь КРЕМЕНЬ Президент НАПН України, академік НАН України, дійсний член НАПН України, Президент Товариства «Знання» України;
Володимир ЛУГОВИЙ дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, перший віцепрезидент НАПН України;
Олександр ЛЯШЕНКО дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, академік-секретар Відділення загальної середньої освіти НАПН України;
Нелля НИЧКАЛО доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, академік-секретар Відділення педагогіки та психології професійної освіти НАПН України;
Олександра САВЧЕНКО головний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України, радник президента НАПН України, дійсний член НАПН України;
Тетяна СТЕПАНОВА доктор педагогічних наук, професор Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського;
Ольга СУХОМЛИНСЬКА академік-секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;
Олена ТРИФОНОВА доктор педагогічних наук, професор Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського;
Мухіддін ХАЙРУДДІНОВ доктор педагогічних наук, професор Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Тетяна ПОТАПЧУК доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Василь ШУЛЯР доктор педагогічних наук, доцент (Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти).

Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : збірник наукових праць / За ред. проф. Анатолія Ситченка. – № 3 (54), вересень 2016. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2016. – 340 с.

У збірнику наукових праць уміщено статті з актуальних проблем педагогічної науки. Зокрема розглянуто питання теорії та методики навчання дисциплін освітніх галузей. Автори особливу увагу звертають на процес виховання та навчання, інноваційні технології в освіті, особливості формування компетентності, проблеми початкової школи тощо.

Видання адресовано науковцям, педагогам, учителям-методистам, студентам педагогічних спеціальностей.

УДК 37
ББК 74

© Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, 2016

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1 ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

<i>Яна АНДРЮЩЕНКО</i>	Методологічні основи застосування відкритих освітніх ресурсів у фаховій підготовці магістрів фізико-математичних спеціальностей 11
<i>Чень БО</i>	Компонентна структура готовності майбутнього вчителя музики до інструментально-виконавської діяльності 15
<i>Марина БОДЕЛАН</i>	Вуличний соціальний працівник: професійні функції 19
<i>Любов ВІШНІКІНА</i>	Теоретичні засади формування методичної системи компетентнісного навчання географії 23
<i>Анна ГАМЗА</i>	Методична реалізація описової функції дієслова у процесі формування текстотворчих умінь 29
<i>Анна ДОБРОВОЛЬСЬКА</i>	Оцінювання фахової підготовки майбутніх лікарів і провізорів за рівнями сформованості ІТ-компетентності 33
<i>Надія ДОВГАНЬ</i>	Провідні чинники формування фізичної культури студентів вищих навчальних закладів у процесі позааудиторної спортивно-масової роботи 41
<i>Микола КОЗЯР, Валерій КРІВЦОВ</i>	Окремі аспекти методики розв'язування задач з нарисної геометрії 47
<i>Валентина КУРІЛОВА, Микола ПИЛИПЕНКО, Сергій РЕДЬКО</i>	Пошук шляхів підвищення фізичної працездатності учасників багатоденних піших туристських походів оздоровчого спрямування 57
<i>Валентина КУРІЛОВА, Сергій РЕДЬКО, Михайло ЛУЦИК</i>	Пошук шляхів покращення фізичної та розумової працездатності підростаючого покоління 60
<i>Валентина КУРІЛОВА, Сергій РЕДЬКО, Петро ПУСТОВОЙТ, Сергій ЩАСЛИВИЙ</i>	Роль учителя фізичної культури в організації спортивно-масової роботи зі спортсменами початківцями 63
<i>Наталія ПАХОМОВА</i>	Психолого-педагогічні умови інтеграції медико-психологічної і педагогічної складових професійної підготовки логопедів 66
<i>Галина РАЙКОВСЬКА</i>	Комп'ютерний інжиніринг у графічній підготовці фахівців ВТНЗ 71
<i>Наталія САВІНОВА</i>	Театралізована логопедична діагностика стану сформованості словника дітей дошкільного віку 76

<i>Олена СКОРНЯКОВА</i>	Модель формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців з інформаційних технологій	81
<i>Ольга СОРОКА</i>	Використання арт-терапевтичних технологій у підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери	87
<i>Анатолій ТИХОМІРОВ, Георгій УСАТЮК</i>	Розвиток фізичних якостей майбутнього туриста	93
<i>Тан ЦЗЕМІН</i>	Методичне забезпечення вокальної підготовки майбутніх учителів музики на консолідаційній основі	97
<i>Ма ЧЕНЬ</i>	Моделювання співацької діяльності майбутніх учителів музики у позашкільних мистецьких закладах	101

РОЗДІЛ 2

НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

<i>Ольга БУТКО</i>	Економічна культура як соціально-педагогічна проблема	105
<i>Вікторія ГАЛУЩЕНКО</i>	Впровадження засобів нейробіки у корекційній роботі з дітьми з порушеннями мовлення	110
<i>Світлана ГВОЗДІЙ</i>	Діагностика особистісно-ціннісного компонента культури безпечної життєдіяльності студентів класичних університетів	113
<i>Світлана КАЛАУР</i>	Характеристика толерантності як показника готовності майбутніх фахівців соціальної сфери до розв'язання конфліктів у професійній діяльності	121
<i>Вікторія КИСЛИЧЕНКО</i>	Проблеми логопедичної допомоги сім'ям, які виховують дитину з порушенням мовлення	127
<i>Вікторія КОРНЕЩУК</i>	Професійна культура як мета підготовки сучасних фахівців у ВНЗ	132
<i>Віктор КОРОЛЕНКО</i>	Психолого-педагогічні теорії морального формування дітей шкільного віку	136
<i>Ольга КУЗНЕЦОВА</i>	Аксіологічний підхід до підготовки майбутніх викладачів мистецьких дисциплін	139
<i>Оксана ЛОСЕВА</i>	Оновлені навчальні програми з вивчення англійської мови у 1–4 класах загальноосвітніх навчальних закладів: очікування та фактичні зміни	143
<i>Олена МАРТИНЧУК</i>	Інклюзивна освіта: освітологічний контекст	146
<i>Катерина МИХАСЮК</i>	Використання інформаційних технологій при викладанні облікових дисциплін в економічних коледжах	151
<i>Наталія ОЛЕКСЮК</i>	Моделювання процесу соціалізації як умова ефективності соціальної реабілітації особистості	155
<i>Андрій ПАРФАНОВИЧ</i>	Актуальність профілактики сімейного насильства серед молодих пар	159

<i>Юлія СОРОЧАН, Анна МИХАЛЬЧИШИНА</i>	Використання комп'ютерних технологій на уроках математики у спеціальній школі	163
<i>Ніна СТЕЛЬМАХ</i>	Культура педагогічного спілкування – основа деонтологічної культури педагога	168
<i>Валентина ФРИЦЮК</i>	Структура готовності до безперервного професійного саморозвитку майбутніх педагогів	173

РОЗДІЛ 3

ДОШКІЛЬНА ТА ПОЧАТКОВА ОСВІТА

<i>Олена БЕЛОВА</i>	Організація групової роботи щодо запобігання агресії у молодших школярів з порушеннями мовленнєвого розвитку	177
<i>Ірина КНЯЖЕВА</i>	Моральне виховання дітей старшого дошкільного віку в умовах взаємодії ДНЗ і сім'ї	182
<i>Алла КРАМАРЕНКО</i>	Підготовка вчителя нової формації для початкової школи в умовах сталого розвитку суспільства	187
<i>Л. ЛІСОВА</i>	Особливості підготовки молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення до розв'язування арифметичних задач	192
<i>Ірина МАЛАШЕВСЬКА</i>	Організаційно-методична система музичного навчання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку на засадах саногенно-особистісного підходу	196

РОЗДІЛ 4

КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

<i>Яна БОНДАРУК</i>	Формування глобальної компетентності у контексті навчання англійської мови майбутніх філологів як новий виклик системі освіти в інформаційному суспільстві	201
<i>Раїса ДРУЖЕНЕНКО</i>	Дидактичні основи формування комунікативно-прагматичної компетентності майбутнього вчителя української мови і літератури	205
<i>Олена КЛЕХО</i>	Особливості формування фахової компетентності майбутніх вчителів інформатики у початковій школі з використанням методів ситуативного моделювання	211
<i>Наталія КРУТОВА</i>	Критерії, показники та характеристика рівнів розвитку інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів математики	216
<i>Наталія СІРАНЧУК</i>	Основні принципи формування лексичної компетентності молодшого школяра	222
<i>Андрій ШЕВЧЕНКО</i>	Зміст та структурні компоненти фахової компетентності майбутніх офіцерів тилу	227

РОЗДІЛ 5

СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧА ОСВІТА

<i>Галина БІЛОКОНЬ</i>	Етапи гуманізації системи реформування вищої освіти в Україні у другій половині ХХ – початку ХХІ століття	233
------------------------	---	-----

<i>Зоя ВОЗНА</i>	Контекстний підхід у професійній підготовці майбутніх учителів суспільних дисциплін	237
<i>Олександр ГРІНЧЕНКО, Світлана ГУБІНА</i>	Розвиток краєзнавчої освіти у Харківському регіоні	242
<i>Микола ЗЕРКАЛЬ</i>	Вища освіта України в роки незалежності: етапи, періодизація, проблеми	246
<i>Александр КИРИЧЕНКО</i>	Новая концепция бесплатного и доступного четырнадцатилетнего обществоведческого образования: приглашение к дискуссии	251
<i>Наталія НІКОЛАЄНКО</i>	Формування предметно-методичної компетентності викладача суспільствознавчих дисциплін	257
<i>Анна НІКОРА</i>	Аксіологічні основи розвитку особистості студента в освітньо-виховному середовищі університету	263
<i>Ірина ПОБЕДАШ</i>	Методичні аспекти формування громадянської компетентності учнів основної школи у процесі навчання історії	268
<i>Анна СТАРЄВА</i>	Формування предметно-методичної компетентності майбутнього вчителя-суспільствознавця: операційно-діяльнісний блок моделі	274

РОЗДІЛ 6

ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

<i>Олександра БОРОДІЄНКО</i>	Зарубіжний досвід розвитку професійної компетентності керівників структурних підрозділів підприємств сфери зв'язку	280
<i>Аліна ВАКОЛЮК</i>	Формування на уроках фізичної культури процесу навчання у загальноосвітніх школах України (50–80-ті рр. ХХ ст.)	286
<i>Катерина ВОРОНЦОВА</i>	Соціально-економічний вплив на освітню підготовку правознавців в Україні (у другій половині ХХ – на початку ХХІ століття)	290
<i>Вікторія ГОШ</i>	Особливості розвитку теорії внутрішньошкільного контролю у вітчизняній педагогіці у 70–80-ті роки ХХ століття	294
<i>Тетяна ДЕРЕКА</i>	Професійна підготовка фахівців фізичного виховання у країнах ЄС (Східна Європа)	300
<i>Ван КАНЬ</i>	Основні підходи до інструментальної підготовки студентів з Китаю	308
<i>Володимир КРАВЕЦЬ</i>	Історичні та теоретичні аспекти становлення сексуальної педагогіки	312
<i>Наталія ЛЕЩІЙ</i>	Історичні засади використання засобів фізичної культури у практиці навчання і реабілітації дітей зі складними вадами психофізичного розвитку	319
<i>Мухиддин ХАЙРУДДИНОВ</i>	Инновационная педагогическая деятельность крымскотатарского просветителя И. Гаспринского	325

РЕЦЕНЗІЇ

<i>Илья СТАРИКОВ</i>	Соприкосновение с личностью Кобзаря	332
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ		335

Викторія ГОШ
г. Киев

ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ТЕОРИИ ВНУТРИШКОЛЬНОГО КОНТРОЛЯ В ОТЕЧЕСТВЕННОЙ ПЕДАГОГИКЕ В 70–80-е ГОДЫ XX СТОЛЕТИЯ

В статье проведен историко-теоретический анализ педагогической литературы по проблеме развития теории внутришкольного контроля в отечественной педагогике в 70–80-е годы XX столетия. Определены особенности развития теории внутришкольного контроля в отечественной педагогике в 70–80-е годы XX столетия.

Ключевые слова: внутришкольный контроль, внутришкольное управление, периоды развития теории внутришкольного контроля.

Стаття надійшла до редколегії 02.09.2016

УДК 378:796]:061.1ЄС

Тетяна ДЕРЕКА

м. Київ

t.dereka@kubg.edu.ua

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У КРАЇНАХ ЄС (СХІДНА ЄВРОПА)

У статті проаналізовано сучасні тенденції професійної підготовки фахівців фізичного виховання в країнах Європейського Союзу, зокрема країн Східної Європи. Визначено спеціальності бакалавріату й освітні програми підготовки магістрів фізичного виховання. Наведено особливості навчальних програм провідних вищих навчальних закладів фізкультурного профілю країн Східної Європи. Детально охарактеризовано програму фахової підготовки Краківської академії фізичного виховання та Університету Фессалії в Греції. Визначено напрями діяльності курсів підвищення кваліфікації учителів фізичного виховання у вищих навчальних закладах країн Східної Європи.

Ключові слова: бакалавріат, магістратура, програма підготовки, професійна підготовка, фахівець, фізичне виховання.

Україна офіційно задекларувала свої наміри реформування вищої освіти відповідно до європейських тенденцій її розвитку, подавши заявку на приєднання до Болонського процесу. На даному етапі важливо визначити основні пріоритети та найважливіші завдання реального реформування вищої освіти в контексті прийнятого нового Закону України «Про вищу освіту», який відповідає сучасним європейським та світовим зразкам. Тому, вивчення європейського досвіду професійної підготовки фахівців фізичного виховання дозволить проаналізувати можливі напрями реформування професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України [6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що розвиток та сучасні тенденції системи підготовки фахівців з фізичної культури в умовах Євроінтеграції вивчали Ю. Войнар, Д. Наварецький, І. Д. Глазирін [4]. Дослідження Л. П. Сущенко, І. Б. Грінченка, зазначають, що традиційну вищу освіту в економічно розвинених країнах Європи надають класичні університети, спеціалізовані коледжі,

академії, інститути і професійно орієнтовані вищі школи [5, 11]. В сучасних умовах інтеграції у європейський освітній простір, професійна підготовка фахівців фізичного виховання країн ЄС досліджувалася не системно, зокрема вища фізкультурна освіта країн Східної Європи.

Метою статті є аналіз сучасних тенденції професійної підготовки фахівців фізичного виховання у вищих навчальних закладах країн Європейського Союзу (Східної Європи).

Характеризуючи професійну підготовку фахівців фізичного виховання у країнах Європейського Союзу, зокрема країн Східної Європи, зазначимо, що до їх складу входять: Болгарія, Кіпр (грецька частина), Чеська Республіка, Естонія, Греція, Угорщина, Латвія, Литва, Мальта, Польща, Румунія, Словаччина, Словенія, Хорватія. Зазначені країни Європейського Союзу є учасниками структурного реформування національних систем вищої освіти країн Європи, щодо зміни освітніх програм та відповідних інституційних перетворень, учасниками Болонського процесу, під-

писавши декларацію «Зона європейської вищої освіти».

Болгарія. Підготовка фахівців проводиться під егідою Комітету з науки, техніки та вищої школи. Головним навчальним закладом є Національна спортивна академія в Софії, де до 1973 року проводилась професійна підготовка фахівців загального профілю з вибором спеціалізації за видом спорту. Починаючи з 1973 року з'явилася диференціація в підготовці фахівців: тренер та викладач. З 1978 року розпочалася підготовка фахівців за трьома напрямками: вчитель фізичної культури; тренер з виду спорту; спеціаліст з рекреації та реабілітації. Випускникам вищого навчального закладу присвоювалося два кваліфікаційні рівні – головний та додатковий. Нині в Болгарії реалізується програма багатоступеневої освіти. Перший рівень займає 4 роки з присудженням звання «Бакалавр» за такими спеціальностями, як: фізичне виховання; тренер з обраного виду спорту; кінезітерапія. Другий рівень передбачає річне навчання з присвоєнням звання «Магістр» за тими ж спеціальностями. Третій рівень передбачає мінімум трирічний термін навчання з присвоєнням звання «Доктор» [4, 14].

Чеська Республіка. У Чехії підготовка фахівців проводиться під егідою Комітету з фізичного виховання й спорту університету Карола в Празі. Учительський напрям здійснює підготовку універсальних фахівців, орієнтованих для роботи з молоддю, як у рамках урочного освітнього процесу, так і у вільних формах організації занять із фізичного виховання з викладання мов (англійської, російської, чеської), географії або біології.

Підготовку компетентних викладачів фізичної культури для всіх видів шкіл, експертів для позашкільної фізичної діяльності дітей і молоді та експертів з фізичної діяльності всіх груп населення, зокрема людей з фізичними вадами здійснює Факультет фізичної культури Палацького університету Оломоуц. Окрім підготовки вчителів, факультет здійснює підготовку фахівців з навчання організації дозвілля, з адаптивної фізичної активності, з фізіотерапії і цивільних наук [4]. Палацький університет Оломоуц також здійснює підготовку фахівців з адаптивної фізичної ак-

тивності. Мета програми – підготовка експертів у фізичній культурі й спорту на декількох рівнях для роботи з дітьми і дорослими з функціональними обмеженнями. Підготовка спрямована на оволодіння студентами теоретичними знаннями й практичними навичками в організації різноманітних форм фізичних дій для осіб з обмеженими фізичними можливостями. Дана програма дає можливість для навчання студентів-інвалідів.

Естонія, Латвія, Литва – країни Європейського Союзу, які були в складі Союзу Радянських Соціалістичних Республік та певний період часу мали спільні освітні стандарти та традиції.

Естонія. Підготовка фахівців фізичного виховання в Естонії здійснюється в класичному Університеті в м. Тарту на факультеті фізичної культури. Професійна освіта здійснюється на рівні бакалавріату, магістратури та докторантури. Бакалаврські програми пропонують в більшості непрофільні дисципліни як доповнення до профільних. Окрім вчителів фізичної культури в університеті здійснюється підготовка спортивних лікарів на медичному факультеті [12].

Латвія. Професійна підготовка фахівців фізичного виховання проводиться в Латвійському Університеті (м. Рига), на Факультеті «Педагогіки, психології та мистецтва», де здійснюється академічна та професійна підготовка студентів за спеціальністю «Педагогіка здоров'я та спорту». На факультеті здійснюється професійна освіта фахівців фізичного виховання для дитячих садків, початкової та середньої школи. Педагогічна освіта за всіма напрямками здійснюється з поглибленим вивченням теорії та практики, виховання лідерства (теоретичні знання та практичні навички в управлінні навчальних закладів та освіта дослідження) [18]. Латвійська академія спортивної педагогіки (м. Рига) починаючи з 2010/2011 навчального року акредитувала такі освітні програми, як: професійна вища навчальна програма «Фахівець в галузі освіти та спортивної роботи»; професійна вища бакалаврська програма «Спортивна наука», «Фізіотерапія»; професійна вища магістерська програма навчання «Спортивна наука»; програма навчання в доктора-

нтурі «Спортивна наука». Випускники отримують ступінь професійного бакалавра в галузі спортивної науки, а також спеціальності в галузі освіти й спорту з наступними кваліфікаціями: учитель спорту та керівник в галузі спорту; учитель спорту та фахівець з рекреації (відновлення фізичних, духовних сил та здоров'я); старший тренер з виду спорту чи керівник в галузі спорту; учитель спорту й старший тренер з виду спорту; старший тренер з виду спорту чи спеціаліст з рекреації. Професійна вища бакалаврська програма навчання «Фізіотерапія» (термін навчання 4 роки) надає кваліфікацію фізіотерапевта. Кваліфікація тренер з виду спорту надається після професійної програми навчання «Фахівець в галузі освіти та спортивної роботи» (термін навчання 2 роки). Професійна вища магістерська програма навчання «Спортивна наука» (термін навчання 1 рік 7 міс.) надає кваліфікацію учитель спорту, старший тренер з виду спорту, керівник в галузі спорту, фахівець з рекреації. Програма навчання в докторантурі «Спортивна наука» (термін навчання 3,5 роки) надає наукову ступінь доктора в галузі спортивної науки [9].

Литва. Підготовка фахівців фізичного виховання здійснюється в Литовському університеті спорту (м. Каунас). Традиційно проводиться професійна освіта за спеціальностями: учитель фізичної культури, тренер з виду спорту, кінезітерапевт, менеджер зі спорту та туризму. На литовській мові проводиться навчання на восьми бакалаврських програмах: фізична культура, система спортивного тренування (тренер з виду спорту); фізична активність і здоровий спосіб життя; спортивна рекреація і туризм; менеджмент спорту; фізіотерапія; адаптивна фізична активність; фізична активність і суспільне здоров'я. На двох програмах англійською мовою проводиться навчання за спеціальностями: система спортивного тренування; Європейський бакалавр фізичної активності й здорового способу життя.

Також, пропонується дев'ять магістерських програм литовською мовою: менеджмент туризму і спорту; психологія спорту; система спортивного тренування; педагогіка; фізична культура; спортивна фізіологія; адаптивна

фізична активність; фізична активність і суспільне здоров'я; кінезітерапія. Чотири магістерські програми англійською мовою: спортивна фізіологія і генетика; кінезітерапія; менеджмент туризму і спорту; Європейський магістр тренерської роботи з баскетболу (спільно з Вустерським університетом, Велика Британія). Дві докторські програми литовською мовою включають напрям соціальних наук та біомедицини (англійською мовою спільно з Тартуським університетом, Естонія) [19].

Греція. У 1982 році в Греції пройшла радикальна реформа у вищій освіті: змінилися структурні організації університетів, зміст навчальних планів. Відбулася модернізація професійної підготовки вчителів фізичної культури на рівні університетів. Відділи фізичної культури і спортивних наук були створені в трьох університетах, а саме: Афінському університеті, університеті Аристотеля в Салоніках, Університету Фракії.

Університет Аристотеля в Салоніках на факультеті фізичного виховання та спортивних наук здійснює професійну підготовку фахівців фізичного виховання на рівні бакалавріату, магістратури та докторантури. Навчання на бакалавріаті триває від восьми до десяти семестрів. Програми Аспірантури надають можливість отримати Диплом аспіранта (Ступінь магістра). Навчання в докторантурі - Диплом доктора (PhD). Навчання за дослідницькою програмою післядипломної освіти для отримання ступеня магістра триває один повний навчальний рік (два семестри), і не може тривати більше двох повних академічних років (чотири семестри) [13]. З метою академічної мобільності студентів навчання здійснюється за схемою Європейського співтовариства з накопичення кредитів ECTS. ECTS відображає зміст, структуру, еквівалентність і відповідність навчальних програм; критерії якості освіти вищих навчальних закладів, що беруть участь в програмі, відповідно умов про співпрацю. Факультет фізичного виховання та спортивних наук, для забезпечення навчання на науковій основі, у своєму складі має наукові лабораторії: розвиваючої медицини та спеціальної освіти; спортивної медицини; спортивної психології; спортивної

травматології; біомеханіки; загальної фізіології та фізіології фізичних справ; гігієни та спортивного харчування; спортивної підготовки [13].

Афінський університет здійснює професійну підготовку фахівців фізичного виховання на Факультеті фізичного виховання та спортивних наук, який має в своєму складі кафедри: спортивної медицини та біології, теоретичних наук, спортивних ігор, легкої атлетики, водних видів спорту, гімнастики та танців. Тривалість навчання за програмою бакалавріату становить чотири роки (вісім семестрів). Протягом перших трьох років навчання студенти навчаються за загальною програмою, на четвертому році навчання студент обирає спеціалізацію: народні танці, адаптоване фізичне виховання, спорт для всіх. Навчання за спеціалізацією складає 18 кредитів на семестр. Ступінь магістра студент отримує після двох років навчання. На факультеті фізичного виховання та спортивних наук є можливість отримати ступінь кандидата наук після трьох років навчання та завершення досліджень, що пов'язані з такими галузями: спортивна психологія, соціологія, філософія, історія, педагогіка [2].

Кіпр (грецька частина). Вища освіта пропонується як державними, так і приватними установами. На Кіпрі всього сім університетів: три державних та чотири приватних. Професійна підготовка фахівців фізичного виховання здійснюється в Кіпрському європейському університеті на рівні бакалавріату зі спеціальності спортивні науки та фізичне виховання. Загальний термін навчання три роки, 240 кредитів ECTS. На четвертому курсі студентам надається можливість обрати спеціалізацію. Випускники, незалежно від їх спеціалізації, можуть працювати в якості вчителів фізичного виховання у всіх навчальних закладах. Також вони мають право працювати за наступними тренерськими спеціалізаціями: тренер професійного, напів-професійного та аматорського спорту; фітнес-тренер; керівник наукової підтримки в спорті. Випускники за бажанням можуть працювати за спеціалізацією «Фізичні вправи та здоров'я»: керівник фітнес програм; керівник оздоровчих програм зі спеціальним контин-

гентом населення (особи, що мають вади здоров'я) [8]. Кіпрській європейський університет на бакалаврському рівні проводить фахову підготовку за програмою фізіотерапії. Навчання проходить згідно світових стандартів фахової підготовки з фізичної терапії. Програма підготовки забезпечує вивчення таких дисциплін, як: кінезіотерапія, лікувальна фізична культура при захворюваннях опорно-рухового апарату, серцево-судинної, дихальної, ендокринної систем, лікувальна фізична культура в неврології. Випускники мають право працевлаштування в державних та приватних клініках, спортивних клубах, спортивно-тренувальних, науково-дослідних центрах; в навчальних закладах середньої та вищої освіти.

Угорщина. Фахівців готують у Вищій школі фізичного виховання у Будапешті. Основним напрямом у освіті є вчительський, але проводиться підготовка тренерів з різних видів спорту. У вищих педагогічних школах протягом чотирьох років здійснюється фахова підготовка викладачів за двома спеціальностями, де фізичне виховання є другим (додатковим) фахом для філологів, географів, істориків чи біологів [4, 14]. Національний Медичний університет Земмельвейс в Будапешті в своїй структурі має Інститут Медичної Реабілітації - найбільше медичний заклад Європи, спеціалізація якого реабілітація та відновлення організму при різних захворюваннях. Починаючи з 2015 року, в інституті відкрито програму підвищення кваліфікації за всіма напрямки реабілітації (за винятком психіатрії та логопедії) [3].

Мальта. Мальтійський університет пропонує студентам ступінь бакалавра, магістра та доктора (PhD). Інститут фізичного виховання та спорту в Мальтійському університеті було створено у 2002 році з метою надання сертифікатів, дипломів, наукових ступенів; організації курсів підвищення кваліфікації з фізичного виховання та спорту; для проведення досліджень в даній галузі. Інститут фізичної культури та спорту включено до європейської асоціації здоров'я і фітнесу, європейської мережі спортивної науки, освіти та зайнятості, фізичного виховання, Асоціації Великобританії та Федерації Міжнародних

спортивних Університетів. Сертифікати, дипломи та науковий ступінь бакалавра фізичного виховання надаються після курсу навчання від одного до трьох років. Тривалість всіх базових програм бакалавріату – три роки [10].

Польща. У Польщі підготовка фахівців фізичного виховання здійснюється у більш ніж тридцяти вищих навчальних закладах, серед яких ключову роль відіграють Академії фізичного виховання [15]. Фахівців фізичного виховання і спорту готують за двома освітньо-кваліфікаційними рівнями: «бакалавр» – трирічний термін підготовки, і «магістр» – дворічний термін підготовки. Провідними профільними вищими навчальними закладами є Варшавська, Гданська та Краківська академії фізичного виховання, які можна віднести до найбільш сучасних закладів з точки зору активного впровадження європейських стандартів підготовки фахівців в галузі фізичної культури, спорту та здоров'я людини [1, 17]. У 1992 році було введено Статут вчителя, який передбачає посилення ролі вчителя у навчанні і вихованні підростаючих поколінь. У Статуті була запропонована наступна структура підготовки та удосконалення кваліфікації вчителів: трьохрічний ліцензіат; дворічні магістерське навчання (після ліцензіату); післядипломне навчання (півтора року); докторантура (три роки); підвищення кваліфікації вчителів на курсах та методичних семінарах (для отримання більш високої вчительської кваліфікації). Міністерством освіти і спорту було затверджено Карту вчителя, в якій визначено наступні ступені його кваліфікації: вчитель стажист, контрактний, призначений, дипломований і почесний професор освіти [16].

Румунія. У Румунії провідним навчальним закладом з підготовки фізкультурних кадрів є Інститут фізичного виховання й спорту в Бухаресті, утворений в 1912 році, який нині має назву Національна академія фізичної освіти та спорту Румунії з факультетами: фізичної освіти, спортивним, фізіотерапії; коледжем для тренерів. У вищому навчальному закладі здійснюють підготовку магістрів, докторів. Передбачена дворівнева освіта за структурою 3+1, де на першому етапі проводиться загальна базова підготовка, а на дру-

гому етапі навчання здійснюється спеціалізована підготовка за відповідними напрямками [4].

Словаччина. Підготовка фахівців проводиться під егідою Комітету з фізичного виховання та спорту у Відділі фізичного виховання та спорту Університету Камінського в Братиславі. Підготовка фахівців в галузі фізичного виховання здійснювався протягом чотирьох років. Починаючи з 1974 року відбувся перехід до п'ятирічного терміну підготовки вчителів фізичної культури та розпочалася реалізація програм за тренерським та організаційно-методичним напрямками. На тренерському напрямі більш поглиблено вивчаються теорія, методика та техніка обраного виду спорту. На організаційно-методичному напрямі більш широко вивчаються теорія та методика фізичного виховання, проблеми організації та управління у галузі фізичної культури. Основними місцями працевлаштування випускників є заклади масових форм фізичної культури. Учительський напрям підготовки фахівців в університеті, орієнтований для роботи з молоддю, як в межах офіційного освітнього процесу, так і у вільних формах організації занять з фізичного виховання [14].

Словенія. Основним навчальним закладом є Вища школа фізичної культури в Люблянці. Програма навчання розрахована на 4 роки. У вищій школі фізичної культури більш прагматична орієнтація в освіті, оскільки більше часу відводиться на теорію, методика та техніку рухової діяльності і менше на вивчення інших дисциплін природничого та гуманітарного циклів. В навчальному закладі повний курс навчання складається з двох етапів: етап базової підготовки (2 роки); етап спеціалізованої підготовки з вибором спеціальностей за напрямками: учительський, тренерський, рекреаційний (2 роки) [14].

Хорватія. У Загребському університеті на Факультеті фізичної культури проводиться професійна підготовка фахівців фізичного виховання за освітніми програмами бакалавріату, магістратури та аспірантури. Програми бакалавріату, першого циклу навчання, розраховані на три роки й складають 180 ECTS кредитів. Другий цикл навчання, магістерсь-

кий, триває два роки та розрахований на 120 ECTS кредитів. Університетська програма підготовки аспірантів, третій цикл навчання, триває три роки. По закінченні курсу студенти отримують диплом та вчений ступінь доктора наук [7].

У таблиці 1 нами представлено навчальні плани професійної підготовки фахівців фізичного виховання таких вищих навчальних закладів ЄС, як: Краківська академія фізичного виховання та Університету Фессалії, Греція.

Таблиця 1

Навчальні плани професійної підготовки фахівців фізичного виховання вищих навчальних закладів ЄС (кредити) [1, 2, 13]

Краківська академія фізичного виховання		Університет Фессалії, Греція	
Загальні предмети	год.	Перший рік навчання	ECTS
Іноземна мова (B2)	120	Анатомія	4
Інформатика	30	Біомеханіка	4
Філософія / соціологія	30	Педагогіка фізичного виховання	4
Пропедевтика логіки / комунікація міжнародна	30	Спортивна педагогіка	4
Всього:	210	Вступ до педагогіки	3
Базові предмети		Інформаційні технології	3
Анатомія	60	Легка атлетика I	2
Анатомія функціональна	15	Освітня гімнастика	2
Антропологія	45	Техніка баскетболу	4
Біохімія	30	Соціологія	3
Біологія людини	30	Психологія фізичного виховання	4
Фізіологія	90	Біохімія	4
Педагогіка	75	Психологія	4
Психологія	90	Іноземна мова (професійна)	3
Психолого-педагогічна допомога в школі	30	Легка атлетика II	4
Теорія фізичного виховання	60	Традиційні танці Греції	4
Всього:	525	Художня гімнастика	2
Спеціальні предмети		Другий рік навчання	
Антропомоторика	45	Основи фізіології рухів	5
Біомеханіка	30	Менеджмент рекреації і спорту	4
Освіта здоров'я	30	Методи досліджень	3
Риторика	30	Навчання рухам	3
Історія фізичної культури	45	Методологія викладання фізичного виховання I	4
Туристка і рекреація	30	Ритміка	3
Методика фізичного виховання	90	Навчання волейболу	3
Управління і право в освіті	30	Навчання футболу	3
Перша домедична допомога	15	Вступ до тренування	4
Харчування людини	30	Кінезіології	4
Ритміка і танець	60	Спортивна педагогіка	3
Теорія дитячого та юнацького спорту	45	Історія фізичного виховання і спорту	3
Рухливі ігри і забави	30	Статистика	3
Теорія і методика гімнастики	90	Методологія викладання фізичного виховання II	4
Теорія і методика легкої атлетики	90	Навчання плаванню	4
Теорія і методика плавання та рятування	60	Навчання гандболу	3

Закінчення табл. 1

Краківська академія фізичного виховання		Університет Фессалії, Греція	
Теорія і методика футболу (чоловічого)	60	Вступ до педагогіки спорту	4
Теорія і методика футболу (жіночого)	30	Методи навчання фізичного виховання	5
Теорія і методика гандболу	60	Фізичне виховання в початковій школі	5
Теорія і методика волейболу	60	Психологія спортивної педагогіки	4
Теорія і методика спортивної боротьби	45	Безпечна практика в школі	4
Художня гімнастика (жінки)	30	Педагогіка вправ	4
Теніс	15	Фізичне виховання в початковій школі	5
Лижний спорт	30	Вправи для інвалідів	5
Дипломна робота	45	Четвертий рік навчання	
Всього:	1125	Інтернатура у вихованні	4
Всього за напрямом:	1860	Життєві навички у вихованні	4
Додаткова спеціалізація (на вибір з трьох)	270	Традиційні танці	2
Літній збір	66	Вправи та здоров'я освіта	4
Зимовий збір	78	Оцінювання у фізичному вихованні	4
Асистентська практика в початковій школі	30	Практика	4
Психолого-педагогічна практика	30	Планування, використання та оцінювання у фізичному вихованні	5
Практика вчительська в школі	90	Вікова фізіологія	4
Практика з додаткової спеціалізації	45	Вимірювання в умовах школи	4
Практика в таборах (10 днів)	80	Навчальні ігри у фізичному вихованні	3
		<i>Дисципліни за вибором (в 5, 6, 7, 8 семестрах):</i>	10
		фізичне виховання в школі	
		адаптивне фізичне виховання	
		грецькі народні танці	

У Європейських країнах існують різні форми підвищення професійного рівня в галузі фізичної культури доступні як для вчителів фізичного виховання, так і для вчителів молодших класів, які мають бажання отримати право викладати фізичне виховання. Організація і проведення таких курсів різна в країнах Європейського союзу. Курси мають принципові відмінності як за цілями, завданнями, формами, змістом, так і за тривалістю. У деяких країнах такі види перепідготовки не мають бюджетного фінансування і здійснюються за рахунок власних коштів або благодійних фондів і не є централізованими.

У Європейських країн також існують курси підвищення кваліфікації виключно для учителів фізичного виховання. Їх метою є підвищення якості навчання, вивчення сучасних тенденцій і підходів до фізичного виховання школяра, ознайомлення з новими педагогічними технологіями, методиками викладання фізичної культури в школі, вивчен-

ня стратегій, що мотивуватимуть школярів до занять масовою фізичною культурою і спортом.

Отож, аналіз сучасних тенденції професійної підготовки фахівців фізичного виховання у країнах Європейського Союзу свідчить про те, що розподіл кількості годин серед дисциплін навчальних планів вищих навчальних закладів у різних європейських країнах відрізняється. У європейських країнах велика увага приділяється післядипломній освіті фахівців з фізичного виховання і спорту. Використання досвіду вищої освіти у галузі фізичного виховання країн Європейського Союзу, на нашу думку, може стати джерелом для аналізу й переосмислення положень вітчизняної системи професійної підготовки фахівців фізичного виховання.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у дослідженні акмеологічно спрямованих освітніх систем вищих навчальних закладів Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Академія фізичного виховання, Краків. Режим доступу: <http://wfs.awf.krakow.pl/index.php/studia/plany-studiow>
2. Афінівський університет, факультет фізичного виховання та спортивних наук. Режим доступу: http://old.phed.uoa.gr/index_en.php
3. Венгерський Національний Інститут Медичинської Реабілітації (ВНИМР) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://med-practice.eu/semmelweis/>
4. Войнар Ю. Розвиток та сучасні тенденції системи підготовки фахівців з фізичної культури в умовах Євроінтеграції: Монографія / Ю. Войнар, Д. Наварецький, І. Д. Глазирін. – Черкаси : Відлуння-Плюс, 2005. – 184 с.
5. Гринченко І. Б. Процес професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури в країнах Європи і в Україні // Педагогічний дискурс : зб. наук. праць / гол. ред. І. М. Шоробура. – Хмельницький : ХГПА, 2012. – Вип.12. – С. 103-109.
6. Диба Т. Г. Компетентнісний підхід у професійній підготовці фахівців фізичного виховання / Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2015. – № 24. – С. 58-67.
7. Загребський університет (*Sveučilište u Zagrebu*), факультет фізичної культури. Режим доступу: <http://www.unizg.hr/homepage/>
8. Кіпрський європейський університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://euc.ac.cy/easyconsole.cfm/id/176/dep/168/program_id/134
9. Латвійська академія спортивної педагогіки (ЛАСП) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lspa.eu/rus/>
10. Мальтійський університет [Електронний ресурс]. – <http://www.um.edu.mt/intoff>
11. Сущенко Л. П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах: автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04 / Л. П. Сущенко. – Київ, 2003. – 46с.
12. Тартуський університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ut.ee/ru/postuplenie/informaciya-ob-uchyobe> та <http://www.ut.ee>
13. Університет Аристотеля в Салоніках, факультет фізичного виховання та спортивних наук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.auth.gr/en/press>
14. Фролова Л. С. Вступ до спеціальності «Фізичне виховання» [навчально-методичний посібник]. – Черкаси, 2014. – 282 с.
15. Gaj E., Dzieje Akademii Wychowania Fizycznego w Poznaniu (1919–1994) / Gaj E. // Seria : Monografie. – Nr 312. – Poznań : Wyd. Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu, 1996. – S. 291.
16. Grabowski H., Uwagi krytyczne o wychowaniu fizycznym i kształceniu nauczycieli. «Impuls», Krakow 2004, 70 s.
17. Jaworski Z., Buchta K., Rozwoj publicznych uczelni wychowania fizycznego w Polsce. Almamem, Warszawa 2007, 122 s.
18. Latvijas Universitate [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.lu.lv
19. Lietuvos sporto universitetas [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lsu.lt/ru>

Tatiana DEREKA

Київ

PROFESSIONAL TRAINING OF PHYSICAL EDUCATION SPECIALISTS IN THE EU COUNTRIES (EASTERN EUROPE)

The article analyzes the current trends of physical education specialists' professional training in the European Union, particularly in Eastern Europe. It is determined specialties of bachelor and physical education masters' educational programs. There are peculiarities of the leading Eastern European highest educational establishments in physical education field educational programs given. The programs of Krakow Academy of Physical Education professional training and the University of Thessaly in Greece are described in details. The directions of physical education teachers' upgrading courses in Eastern European universities are determined.

Key words: bachelor, master, educational programs, professional training, specialist, physical education.

Татьяна ДЕРЕКА

г. Киев

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА СПЕЦИАЛИСТОВ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ В СТРАНАХ ЕС (ВОСТОЧНАЯ ЕВРОПА)

В статье проанализированы современные тенденции профессиональной подготовки специалистов физического воспитания в странах Европейского Союза, в частности стран Восточной Европы. Определены специальности бакалавриата и образовательные программы подготовки магистров физического воспитания. Приведены особенности учебных программ ведущих высших учебных заведений физкультурного профиля стран Восточной Европы. Подробно охарактеризованы программу профессиональной подготовки Краковской академии физического воспитания и Университета Фессалии в Греции. Определены направления деятельности курсов повышения квалификации учителей физического воспитания в высших учебных заведениях стран Восточной Европы.

Ключевые слова: бакалавриат, магистратура, программа подготовки, профессиональная подготовка, специалист, физическое воспитание.

Стаття надійшла до редколегії 02.09.2016